

TALOUSARVION 2026 JA -SUUNNITELMAVUOSIEN 2027-2028 LAADINTAOHJEET

RUSKON KUNTA

11.8.2025
Kunnanhallitus

Sisällysluettelo

Talousarvion ja suunnittelun lähtökohdat	2
Talousarvion valmistelu- ja käsittelyaikataulu	2
Toimielinten tulo- ja menokehykset.....	3
Sotepalveluiden uudistuksen valmistelun vaikutus ja TE-palvelumuutos.....	3
Talousarviorakenne ja talousarvion sitovuustasot.....	3
Investoinnit.....	4
Tietohallinto	4
Toimintakertomuksen tekstiosa	5
Toimintakertomuksen suoritteet ja tunnusluvut	5
Palkat	5
Arvonlisävero	6
Sisäiset laskutuserät ja vyörytettävät erät	6
Poistot.....	6
Riskien hallinta ja sisäinen tarkistus	6
Konserniohjaus	7
Muuta huomioitavaa	7

11.8.2025

RUSKON KUNTA

TALOUSARVION 2026 JA -SUUNNITELMAN 2027-2028 LAADINTAOHJEET

Talousarvion ja suunnittelun lähtökohdat

Kuntien talousarviosta ja -suunnitelmasta säädetään kuntalain 110 §:ssä. Kuntalain mukaan ”valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvion lähtökohtana ovat Ruskon kunnan strategia ja -ohjelmat.

Talousarvio ja taloussuunnitelma laaditaan siten, että ne toteuttavat strategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Osallisuus-, hyvinvointi- ja elinvoimaohjelmia ollaan päivittämässä ja ne hyväksytetään valtuustossa elokuussa.

Talousarvion laadinnassa noudatetaan talousarvion laadintaohjetta. Laadintaohjetta täydentävänä ohjeistuksena käytetään kuntien ja kuntayhtymien talousarvio ja -suunnitelma -suositusta.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Strategiset tavoitteet ja toimenpiteet ohjaavat kaikkien toimialojen / palvelualojen vuosittaista toimintaa sekä toiminnallisia tavoitteita. Strategiassa on esitetty kullekin tavoitteelle ja toimenpiteille vastuutahot. Tavoitteita voidaan asettaa taloudellisuudelle, tuottavuudelle, vaikuttavuudelle, kehittämiselle ja riskienhallinnalle.

Talousarvion valmistelu- ja käsittelyaikataulu

LIITTEESSÄ 5 on kunnanhallituksen alustava hyväksytty aikataulu talousarvion käsittelyaikataululle.

Täydentävä aikataulu seuraavassa taulukossa:

TEHTÄVÄ	PVM
Talousarviokehityksen ja -ohjeiden käsittely johtoryhmässä/toimialoittain	touko-elokuu 2025
Talousarviokehitys esihenkilöille	15.8.2025 klo 9-
Alustava talousarviokehitys- ja aikataulu kunnanhallituksessa	11.8.2025
Riskikatselmukset toimialoittain	elo-/syyskuu
Sisäisten erien neuvottelut hallintokunnat	27.8.2025 klo 12.30
Johtoryhmän TA-käsittely	9.9.2025 klo 10-12
Investointiesitykset teknisessä toimessa	5.9.2025
IT-hankintatarpeet IT-päällikölle	5.9.2025
TA-kehystarkastus hallituksessa	15.tai 29.9.2025
Palkkalistojen tarkistus (elokuu)	1.9.2025
Palkat syötetään viim.	5.9.2025
Toimielinten talousarvioesitykset ja investoinnit	26.9.2025
kunnanhallituksen TA-käsittely	29.9—3.11.2025
Toimialat käyvät valmistelun pohjalta talousarviokeskustelun kunnanjohtajan, talousjohtajan ja kirjanpitäjän kanssa. Talousarviokeskustelua varten toimialojen johtajat koostavat lautakuntatasoisen kirjallisen yhteenvedon palvelualueiden toiminnallisista ja taloudellisista	viikoilla 39-40

11.8.2025

RUSKON KUNTA

TALOUSARVION 2026 JA -SUUNNITELMAN 2027-2028 LAADINTAOHJEET

muutoksista verrattuna vuoden 2025 talousarvioon.	
Investointiesitykset talousyksikössä	26.9.2025
Talousarvioseminaari	7.10.2025
Yhdistelmä ja tasapainotus tehty	17.10.2025
Veroprosenttien ilmoittaminen	18.11.2025
Talousarvio valtuustossa	24.11.

Toimielinten tulo- ja menokehykset

Talousarviokehiksenä käytetään kunnanhallituksen 11.8.2025 hyväksymää kehystä.

Esitetty kehys on -260 000 euroa alijäämäinen.

Kehys ja toimielinkohtainen kehys perusteluineen löytyy erillisestä liitteestä: LIITE 1 KEHYS
TULOSLASKELMA ja LIITE 2 PALVELUALUEKOHTAINEN KEHYS.

Työllisyyspalvelujen ja sote-pelastuslaitosten yhtiöittäminen

Vuonna 2025 TE-palveluiden siirtyminen kuntien vastuulle on ollut iso muutos. Seuraava iso muutos on sote-pelastuslaitosten yhtiöittäminen. Tätä on valmisteltu vuoden 2026 aikana ja uuden yhtiön toiminta alkaa 1.1.2026 alusta.

Vuonna 2026 työllisyyspalvelu- ja kotouttamispalvelut siirtyvät hyvinvointipalveluihin. Näihin liittyvät tulot ja menot on siirretty hyvinvointilautakunnan alaisuuteen omalle tulosalueelle.

Yhtiöittämiseen liittyvä erottelu on alustavasti valmisteltu talousarviokehyksessä.

Talousarviorakenne ja talousarvion sitovuustasot

Tulevassa talousarviossa 2026 ja suunnitelmavuosissa 2027-2028 käytetään seuraavaa esitysrunkoa.

Valtuustoon nähden sitovat tasot ovat:

Käyttötalous (tehtäväalueet)

Vaalit

Tarkastustoimi

Yleishallinto

Joukkoliikenne

Elinkeinotoimi

Kaavoitus- ja maankäyttö

Sivistyspalveluiden hallinto

Perusopetus

Varhaiskasvatus

Hyvinvointipalvelut

Elinvoima- ja viestintäpalvelut

Tekniset palvelut

Toimitila- ja vuokrauspalvelut

Rakennusvalvonta- ja ympäristöasiat

Vesihuoltolaitos

Investoinnit

11.8.2025

RUSKON KUNTA

TALOUSARVION 2026 JA -SUUNNITELMAN 2027-2028 LAADINTAOHJEET

Projektikohtainen määräraha

Tuloslaskelma

Verotulot, valtionosuudet, rahoitus -netto

Rahoituslaskelma

Antolainojen ja pitkäaikaisten lainojen lisäykset ja vähennykset

Sitovuustasona on ulkoisten ja sisäisten menojen ja tulojen **nettomäärä eli toimintakate ja henkilöstömenot ja henkilötyövuodet (htv2)**.

Investoinnit

Yli 8 500 euron investoinnit, jotka ovat investointien ryhmään kuuluvia (esim. vuosiremontointi tai remontti, joka pidentää kiinteistön käyttöikää).

Yli 8 500 euron kone- ja kalustohankinnoista tehdään esitykset täyttämällä lomake ja tallentamalla se 30.9. mennessä alla ohjeistettuun kansioon. Lisätietoja antaa kirjanpitäjä.

Kiinteistöihin kohdistuvat muutos- ja korjaustarpeet esitetään tekniselle johtajalle.

IT-puolen investointitarpeet taas tietohallintopäällikölle.

Yhteenvedot toimielinkäsittelyjen jälkeen toimitetaan kirjanpitäjälle, joka kokoaa yhdistelmän kunnanhallitukselle.

Investointiesitysten perusteluissa tulee selvittää myös sen vaikutus vuosittaisiin käyttötalousmenoihin sekä kuntalaisten hyvinvointiin ja turvallisuuteen käyttöönoton jälkeen. Lisäksi mielellään investoinnin takaisinmaksuaika niissä investointikohteissa, joissa laskelman pystyy laatimaan.

Investoinnit on luonnosteltu lokakuun kh:n kokoukseen palvelualueiden toimittamien esitysten ja taloussuunnitelman 2025-pohjalta.

Täytettävät tiedostot: X:\Talous\Talousarviot\Talousarvio 2026

- Investointien osalta käytetään erillisiä lomakkeita yli 8 500 euron investointeja ja kiinteistöihin tehtäviä toiminnallisia muutoksia varten (LIITE 6).

Investointimenoihin on taloussuunnitelmassa 2026-27 vuodelle 2026 suunniteltu noin 6,0 miljoonaa euroa.

Täytetyt lomakkeet tallennetaan Lomakkeet-kansion ala-kansioihin.

Teknisen tulee toimittaa talousarviokäsittelyn yhteydessä korjausvelkalista.

Tietohallinto

IT-hankinnat kootaan pääsääntöisesti kunnanhallituksen talousarvioon. Ne valmistellaan yhteistyössä IT-yksikön kanssa.

Toimialat käyvät palvelualuejohtajien johdolla läpi seuraavan vuoden it-hankintatarpeensa ja toimittavat tiedot niistä s-postiin; jarko.rahkala@rusko.fi 2.9.2024 mennessä.

Rutiinihankintoja laajemmista kehittämishankkeista tulee tehdä projektikuvaus sekä kannattavuuslaskelma tai muu selvitys hyöty- ja kustannusvaikutuksista.

11.8.2025

RUSKON KUNTA

TALOUSARVION 2026 JA -SUUNNITELMAN 2027-2028 LAADINTAOHJEET

Toimintakertomuksen tekstiosa

Tekstipohjat löytyvät talousarviokansiosta. Teksteissä olevat määräraha- ja tulo- ja meno-aulukot päivitetään vertailulukujen osalta. Täydennetään talousarvioesitykset taulukoihin sitten, kun ovat budjettiohjelmassa valmiina (ilmoitus pääkirjanpitäjälle).

Toimintakertomuksen suoritteet ja tunnusluvut

Strategiasta ja ohjelmista johdettavien tavoitteiden mittarien tulee olla selkeitä ja mitattavia. Niiden toteutumiseen on voitava itse vaikuttaa.

Lisäksi talousarvioon ja -suunnitelmaan on sisällytettävä toimintaa kuvaavat suoritteet ja tunnusluvut.

Toimialat huolehtivat itse talousarvioon tulevien suoritteiden ja tunnuslukujen laadinnasta.

Talousarvion toimintakertomuksessa tulee olla tunnuslukuna vähintään eri palveluista €/asukas tunnusluku. Laskennassa huomioitava kaikki kulut; sisäiset ja laskennalliset.

Palkat

Palkkojen syöttöosaan tallennetaan elokuun 2025 tilanteen mukaiset palkat huomioiden tasopalkkauudistuksen mahdollisilla palkankorotuksilla. Palkkatiedot toimitetaan yksiköihin tarkastettavaksi sitä mukaa kuin elokuun palkat saadaan maksuun. Ohjelma laskee sivukulut automaattisesti. Palkansaajaluettelot tulee tarkistaa vastaamaan vuoden 2025 tilannetta henkilöiden ja kustannuspaikkajakoja osalta. **Palkkalistat tulee tarkistaa 1.9. mennessä.**

Palkat syötetään 5.9.2025 mennessä. Mikäli tarvitset palkkalukuja aikaisemmin, ota yhteys talousyksikköön.

Palkankorotusprosentit määräytyvät uuden kuntien virka- ja työehtosopimuksen mukaan. Kehys vuodelle 2026 on arvioitu 2,0 % korotuksella.

Henkilöstömenoista **eläkemenoperusteiset maksut** on laskettu KEVAN annettujen tietojen mukaan KUel-prosenttien sisään.

Vuoden 2026 sosiaalivakuutusmaksut ovat seuraavat:

SOSIAALIVAKUUTUSMAKSUT	%
Työttömyysvakuutusmaksu	0,80
Kevan jäsenyhteisön eläkemaksu	24,40
-työnantajan osuus palkkaperusteisesta eläkemaksusta	17,10
Muut erät keskimäärin	0,7
Tasausmaksu	3,05
Työnantajan sairausvakuutusmaksu (arvio)	1,80
Työnantajan maksut keskimäärin	

Uudet esitettävät vakanssit on oltava mukana lautakuntaesityksessä. Uudet vakanssit esitetään kaikkien lautakuntien osalta samanlaisella lomakkeella (LIITE 3). Mikäli lautakunnalla on useampia vakanssiesityksiä, niistä tehdään yhteenveto.

Talousarviota laadittaessa tulee laatia koulutussuunnitelma (LIITE 4). Liitteet ovat saatavilla x-asetalla TA2026-kansiossa.

11.8.2025

RUSKON KUNTA

TALOUSARVION 2026 JA -SUUNNITELMAN 2027-2028 LAADINTAOHJEET

Arvonlisävero

Määrärahat esitetään ilman arvonlisäveroa lukuun ottamatta vähennysrajoitteisia toimintoja, joiden osalta arvonlisävero sisällytetään menoihin.

Sisäiset laskutuserät ja vyörytettävät erät

Sisäinen laskutus on palveluysiköiden ja tukipalveluysiköiden järjestelmä, jossa sisäisistä palveluista laskutetaan etukäteen määriteltujen kiinteiden hintojen perusteella tai automatisoivissa olevien kustannustenjakoperiaatteiden mukaan. Sisäiset erät talousarviovaiheessa erotetaan ulkoisista tapahtumista, jotta ulkoinen tuloslaskelma voidaan esittää.

Sisäiset eli kunnan usean yksikön yhteiset erät voidaan käsitellä:

- o menonsiirtokirjauksina
- o vyörytyksenä
- o sisäisinä vuokrina

Sisäiset vuokrat ja ateriamaksut sekä vyörytyserät lasketaan kunnanhallitukselle viimeiseen talousarviota käsittelevään kokoukseen, jolloin ulkoisten erien oletetaan olevan valmiit.

Sisäisten erien käsittelystä pidetään erillinen palaveri 27.8.2025.

Sisäiset erät ja vyörytykset lisätään 17.10.2025 laskelmiin.

Poistot

Poistot on budjetoitu suunnitelmapoistojen määräisinä. Poistoja laskettaessa noudatetaan valtuuston 21.9.2009 § 334 hyväksymää poistosuunnitelmaa.

Riskien hallinta ja sisäinen tarkistus

Suosituksen mukaan talousarviolaadinnan yhteydessä tulee riskit arvioida kokonaisuudessaan ja kirjata olennaisimmat riskit talousarvioon.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteet on hyväksytty valtuustossa 26.6.2023. Uuden ohjeistuksen mukaan talousarvion toimintakertomusosiossa tulee tehtäväalueittain kirjata olennaisimmat riskit. Talousarvion laadinnan yhteydessä tulee analysoida toimintaympäristön muutoksia, tunnistaa tavoitteita uhkaavia riskejä, arvioida niiden vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä laatia tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi.

Toimielimet laativat riskianalyysinsä talousarvioprosessin yhteydessä ensimmäisen kerran vuoden 2024 talousarvion valmistelun yhteydessä. Silloin laadittiin tarkemmat riskikuvaukset toimialoittain.

Vuoden 2026 talousarvion valmistelussa vuosi sitten tarkistettuja riskianalyyskejä arvioidaan uudelleen siten, että otetaan huomioon sen jälkeen ilmaantuneet uudet riski- ja uhkatekijät sekä arvioidaan, ovatko edellisvuonna esiin nostetut riskit edelleen ajankohtaisia ja onko niissä tapahtunut muutoksia.

Tarkastelu tehdään talous- ja hallintojohtajan kanssa.

Tilinpäätöksen yhteydessä taas arvioidaan riskienhallinnan tuloksellisuutta.

11.8.2025

RUSKON KUNTA

TALOUSARVION 2026 JA -SUUNNITELMAN 2027-2028 LAADINTAOHJEET

Konserniohjaus

Taloussarviota laadittaessa on perusteltua asettaa konserni- ja tytäryhtiöille tavoitteet. Tavoitteiden avulla valtuustossa on mahdollisuus toteuttaa omistajaohjausta asianomaisen yhteisölainsäädännön sallimissa rajoissa.

Talousarviossa 2026 asetetaan tavoitteet tytäryhtiöille.

Liikelaitosten ja tytäryhtiöiden on otettava huomioon kuntastrategian tavoitteet ja laadittava vuosille 2026 – 2028 tulos- ja rahoituslaskelmat siten, että konsernin taloutta ei heikennetä ja kukin yhteisö tekee positiivisen tuloksen.

Muista tavoitteista neuvotellaan erikseen.

Muuta huomioitavaa

Käytettävä asukasmäärä 6 418.

Mikäli kysyttävää, ota yhteys pääkirjanpitäjä Nina Mäkiseen nina.makinen@rusko.fi

tai talous- ja hallintojohtaja Sari Laine sari.laine@rusko.fi.

Terveisin,

Kari Lehtinen

Sari Laine

kunnanjohtaja

talous- ja hallintojohtaja

LIITTEET:

Liite 1 Kehys tuloslaskelma

Liite 2 Tehtäväaluekohtainen kehys

Liite 3 Henkilöstöesitykset

Liite 4 Koulutussuunnitelma